

Ondernemen in innovatie

Foto: JayWalkers

Nieuwsbrief van het ministerie van LNV

Inhoud

nummer 4 • december 2005

- 1 Duurzame energie?!
- 2 Korte berichten
- 3 Column Peter Elverding:
"Innovatie gebeurt niet vanzelf"
- 4 Student in de kas
- 5 "We hebben goud in handen"
- 6 Energieplatforms van start:
Van denken naar doen
- 7 Bodemenergie!
- 8 De Ondernemende Ambtenaar:
"Samen op de gang"

Duurzame energie?!

De fossiele brandstoffen raken op. De energieprijzen blijven stijgen. De milieu- en gezondheidsproblemen nemen toe door de uitstoot van CO₂. Een alarmerend lijstje. Stevenen we af op een heuse energierevolutie? De uitdaging is in ieder geval duidelijk: investeren in duurzame energie. Ook de Nederlandse overheid is aan zet.

Het kabinet streeft er onder meer naar dat in 2020 tien procent van het binnenlandse energieverbruik duurzaam wordt geproduceerd. Basis van het energiebeleid vormt het energierapport 2005, 'Nu voor later'. Minister Brinkhorst presenteerde dit afgelopen zomer in de Tweede Kamer. Naast duurzame energie, richt het beleid zich op energiebesparing en de inzet van meer energiebronnen, bijvoorbeeld windenergie.

Nieuwe gasbellen

Ook de landbouwsector moet mee in deze ontwikkelingen. Sterker nog, van de agrariërs wordt een voortrekkersrol verwacht. Dat geldt met name voor de Nederlandse glastuinbouwers, internationaal geroemd om hun innovatieve kracht. De kas als energieleverancier? Ja, zegt tuinder Peter de Vreede: "De kassen van morgen zijn de nieuwe gasbellen van Slochteren." (zie verder pagina 5).

Een andere veelbelovende ontwikkeling is het gebruik van bodemenergie. Via een warmtewisselaar kan de bodemwarmte worden gebruikt voor verwarming en koeling van bijvoorbeeld een stal. Pluimveehouder Eric van Zeeland 'testte' deze techniek met veel succes. "Het energieverbruik is met tweederde gedaald." (zie verder pagina 7).

"De knop moet om!"

De wereldwijde energieconsumptie stijgt de komende vijftig jaar aanzienlijk. Dit komt vooral door de economische groei van China en India. Aardolie wordt schaarser dan ooit, terwijl we de komende decennia wél afhankelijk blijven van deze fossiele brandstof. De spagaat is duidelijk. De vraag naar aardolie zal tot 2030 met 50% stijgen - als de investeringen in duurzame energie uitblijven. Datzelfde geldt voor de uitstoot van CO₂. Vervolg op pagina 2 >>>

Het ministerie van Economische Zaken vervult een voortrekkersrol bij de nationale energietransitie. Zij werkt daarbij samen met andere ministeries (waaronder LNV), bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Samen hebben zij zes thema's vastgesteld om een duurzame energievoorziening te bereiken (**zie kader**). Stuk voor stuk thema's waarop Nederland een unieke positie heeft - of die 'eenvoudig' kan verwerven.

Hoopvolle start

Een aantal daarvan wordt aangestuurd door een platform, een publiek-privaat samenwerkingsverband. De platforms zijn afgelopen zomer gestart. Voortvarend gestart? "Laat ik het een hoopvolle start noemen," nuanceert de voorzitter van het platform Ketenefficiency. "De belangen zijn soms tegengesteld; het kost dus nogal wat energie om op één lijn te komen." De voorzitter van het platform Groene Grondstoffen is kritischer, vooral richting overheid: "We moeten van denken naar doen. De knop moet om!" (**zie verder pagina 6**). ■

Thema's Energietransitie

1. Groene grondstoffen

Kunnen we plantaardige grondstoffen gebruiken voor industriële processen? Een uitdaging voor van oudsher sterke Nederlandse sectoren als de landbouw en de chemische industrie.

2. Duurzame mobiliteit

Een versnelde marktintroductie van alternatieve brandstoffen, zoals aardgas, biobrandstoffen of waterstof.

3. Ketenefficiency

Energiebesparing realiseren door productketens slimmer te organiseren. De Nederlandse industrie kan nog een behoorlijke efficiëncyslag maken.

4. Nieuw Gas

Nederland als meest innovatief en schoon gasproducerend land. Een efficiëntere toepassing van aardgas staat centraal.

5. Duurzame elektriciteit

De ontwikkeling van nieuwe, schone en betrouwbare bronnen van elektriciteit, zoals offshore windenergie en energie uit biomassa.

6. Energie in de gebouwde omgeving

Bijna 20% van onze energie gaat op aan verwarming en koeling van gebouwen. Hoe kunnen we dit terugbrengen naar nul?

Voor meer informatie: www.senternovem.nl/energietransitie

Korte berichten

Nieuw windmolenpark

Vlakbij het Friese Tjerkwerd komt een windmolenpark. In een lijnopstelling worden zes windturbines geplaatst met een ashoogte van zestig meter. Enkele omwonenden maakten bezwaar tegen de oprichting. De rechtbank verklaarde het beroep ongegrond en verleende vrijstelling van het geldende bestemmingsplan.

EU vertraagt biomassa

Het Biomassa Actieplan van de Europese Commissie is opnieuw uitgesteld. Het plan moet een hoofdrol gaan spelen bij het versnellen van de toepassing van biomassa. Het is onduidelijk hoe lang het uitstel duurt. Er is binnen diverse departementen van de Europese Commissie nog discussie.

“Innovatie gebeurt niet vanzelf!”

“DSM heeft met zijn nieuwe concernstrategie *Vision 2010 - Building on Strengths* fors ingezet op innovatie. Voor de komende jaren gaan we vele honderden miljoen euro's extra uittrekken. We gaan extra mensen werven. We gaan de organisatie aanpassen om innovatie meer de ruimte te geven en te versnellen. We hebben de domeinen gedefinieerd waar we over een paar jaar sterk in willen zijn. En dat heeft alles met een duurzame toekomst te maken.

Een van die domeinen is industriële of witte biotechnologie. Dat is een techniek waarbij ingrediënten voor voeding, medicijnen en materialen worden gemaakt met enzymen en micro-organismen. Een mooi voorbeeld is vitamine B.

“Je moet ertegen kunnen dat je een lange adem nodig hebt”

Vijf jaar geleden maakten we die vitamine in acht processtappen, nu in één stap - tegen lagere kosten en met een veel lagere milieubelasting. Een goede ontwikkeling, waar behoorlijke investeringen voor nodig waren. Gedaan op een moment dat wij onze handen er nog niet voor in het vuur konden steken dat het de meervoudige winst zou opleveren die we nu zien. Een belangrijk kenmerk van innovatie.

Tweede voorbeeld: wij gaan veel meer aandacht besteden aan hernieuwbare energiebronnen. Voor bepaalde producten lijken suiker of biomassa op termijn een uitstekend alternatief voor olie als grondstof.

Risico's accepteren

We hebben bij DSM een paar lessen geleerd en nemen die ter harte. Innovatie gebeurt niet vanzelf! Je moet accepteren dat risico's erbij horen. Je moet ertegen kunnen dat je een lange adem nodig hebt. Innovaties in productietechnologie vergen soms wel vijftien jaar voor je eruit haalt wat erin zit.

De Nederlandse overheid kan veel doen om een goed klimaat voor innovatie te scheppen. Maar ze moet wel de verleiding weerstaan om op de stoel van de ondernemer te gaan zitten. Belastingfaciliteiten voor onderzoek en ontwikkeling, logische regelgeving en snelle procedures kunnen innovatie enorm stimuleren. Maar laat ondernemers doen waar ze goed in zijn: kansen benutten en risico's managen.

Wij bepalen op het hoofdkantoor van DSM niet hoe onze managers moeten werken. Wel de doelen, maar niet de uitvoering. We stellen samen de eisen, normen en randvoorwaarden vast. Maar ik vertel onze mensen in Delft of Shanghai niet welke producten ze moeten ontwikkelen. Daar hebben ze zelf meer verstand van. Wat ik doe is voorwaarden scheppen en toetsen of de voortgang wordt geboekt. En zonodig bijsturen. De parallel met de BV Nederland laat ik aan u over.”

Peter Elverding,
voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke DSM ■

Student in de kas

Hoe praktisch de ondersteuning bij innovatie kan zijn, liet Syntens dit jaar zien in Noord- en Zuid-Holland. Honderd tuinders zijn op het innovatiespoor gezet. Met hulp van studenten. “De resultaten zijn te mooi om deze aanpak nu af te kappen. Zo is ook op energiegebied nog veel te bereiken.”

Het project ‘Innovatiestimulering’ is door LNV betaald. Het ministerie wil de ondersteuningsstructuur voor innoverende ondernemers versterken. Syntens is (naast kennis- en onderwijsinstellingen en commerciële adviseurs) een van de partijen die daarbij een prominente rol spelen. Deze organisatie is immers door het ministerie van EZ opgericht om succesvol innoveren te stimuleren - om zo een bijdrage te leveren aan de duurzame economie van Nederland. Het pilotproject richt zich op de tuinbouw, een sector die door Syntens/EZ niet eerder werd bediend. LNV wil met het project bovendien het agrarisch beroepsopleiding in stelling brengen.

Advies per bedrijf

Syntens-medewerker Koen Knol is de projectleider innovatie-ondersteuning glastuinbouw. Hij legt de werkwijze uit. Via een scan wordt de hulpvraag in beeld gebracht. Dat leidt tot een duidelijk innovatie-advies. Meest voorkomende onderwerpen zijn volgens Knol technologie, mechatronica, teeltmethoden, transport & logistiek, wattertechniek, ict en personeel. Nu de brandstofprijzen blijven stijgen, scoort ook energie hoog. Knol: “Wij kunnen ondernemers duidelijk maken hoeveel winst ze kunnen halen met kleine en grotere maatregelen. En het blijft niet alleen bij een advies. We bieden ook hulp bij de praktische uitvoering. Bijvoorbeeld bij de aanleg van een gesloten kassysteem.”

Per ‘hulpvraag’ gaan Knol en zijn mensen op zoek naar de gewenste expertise, bijvoorbeeld via TNO. Zo komt er een concreet uitgewerkt innovatieplan op papier te staan. De tuinder heeft echter vaak niet de tijd om hiermee aan de slag te gaan. Knol: “Daarom zoeken we op verzoek van LNV per project een student die het plan als stage- of afstudeeropdracht kan realiseren. De resultaten die we bereiken, zijn veelbelovend. Honderd bedrijven hebben we zo al op weg kunnen helpen. Het gaat er nu om dat de bedrijven businessplannen gaan maken.”

High impact!

Knol schetst de rol van Syntens als een gids die de tuinder als ondernemer begeleidt op weg naar innovatie. “We kennen de route en we zorgen voor de kennisdragers die nodig zijn om de route met succes af te leggen. Om te voorkomen dat de tuinder vanwege het geld afhaakt, hebben wij de eerste kosten tot € 3000,- op ons genomen. Low cost met high impact!”

Terugkijkend noemt Knol het project een succes. “Ik heb de resultaten onlangs gepresenteerd bij het Innovatieberaad. De reacties waren positief. Ik verwacht dat LNV aan Syntens een structurele rol zal geven in de ondersteuning aan innovatieve ondernemers in het agrarisch domein.”

Voor meer informatie: kkn@syntens.nl ■

“We hebben goud in handen”

“De kassen van morgen zijn de nieuwe gasbellen van Slochteren,” zegt tuinder Peter de Vreede. “De energie die je als kweker onderhoudt, kun je makkelijk leveren aan andere kwekers, industrie of burgers. Er zit goud in de tuinbouw. We handelen straks niet alleen in groen maar ook in energie.”

Peter de Vreede is directeur van TeVreede Plant, een moderne potplantenkwekerij uit Bleiswijk. Hij haalt al de benodigde warmte en CO2 uit de reststromen van de naburige RoCa-electriciteitscentrale. Net als 150 collega-tuinders in de regio. Daarvoor is een groot leidingennetwerk aangelegd dat zo'n driehonderd hectare beslaat. Maar De Vreede wil dit RoCa-net het liefst helemaal ombouwen. Het proces omkeren. Omdat de tuinders zélf zoveel bruikbare (zonne-)energie overhouden.

Energiecoöperatie

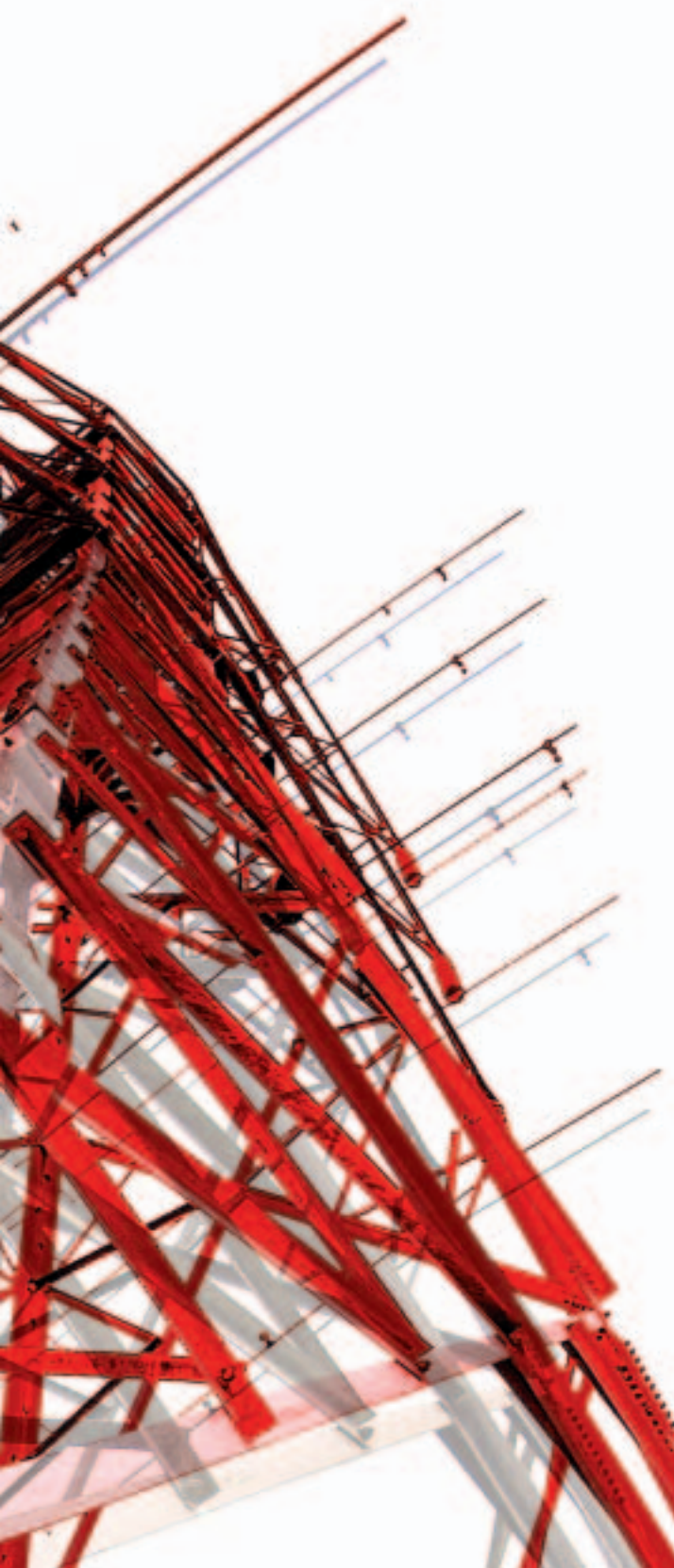
“Misschien vormen wij tuinders samen wel een energiecoöperatie. Tuinders als energie-leverancier. De pijpen liggen er al. Voor Nederland zou het op alle fronten een geweldige oplossing zijn. Te vergelijken met de impact van onze aardgasbel. We hebben goud in handen.” De Vreede verwijst naar gesloten kassen als trend. Kwekers houden daardoor energie over in de zomer. “Nu weten de bedrijven zich geen raad met die overtollige energie. Maar als we de energie in de zomer opvangen en opslaan, kunnen we die in de winter weer transporteren.”

De Vreede is ook betrokken bij het project **Energy WEB**, een initiatief van het Innovatie Netwerk. Dit project brengt in kaart hoe een stelsel van buizen, leidingen en kabels er voor kan zorgen dat tuinbouwbedrijven hun energieoverschot ook kunnen opslaan en verhandelen. “De truc bij hergebruik van afvalstromen als warmte, CO2, water en electriciteit is dat steeds twee partijen er beter van worden,” vertelt Krijn Braber, als duurzaamheidsspecialist van Kema bij het project betrokken. “De aanbieder verdient er aan en de afnemer is goedkoper uit. Die economische kant is essentieel. Je moet het **momentum** van tijdelijke overschotten en aantrekkelijke kostprijsniveaus aan elkaar koppelen.”

Hergebruik

Hoe dat op grotere schaal te organiseren? Daar buigt Energy WEB zich over. Braber: “Bij nieuwe kasconcepten is hergebruik van ‘afvalstromen’ een vast onderdeel van het totaalplan. Het wordt straks de normaalste zaak van de wereld. In feite is een kas één grote zonnecollector. De tuinder ‘oogst’ meer energie dan hij kan gebruiken. Om hiervan te profiteren is een geschikte infrastructuur nodig, inclusief parkmanagement.” De tuinder als energieleverancier dus. De Vreede roept de overheid op hierin te investeren. “Ze krijgen het geld dubbel en dwars terug. Deze nieuwe gasbel van Slochteren is eeuwig.”

Voor meer informatie: www.agro.nl/innovatienetwerk ■

Duurzame energie heeft een hoge prioriteit. Vandaar dat de ministeries van LNV, V&W en VROM samen optrekken. Zo willen zij het energietransitieproces versnellen. Binnen een viertal energieplatforms werken overheid en bedrijfsleven aan een aantal belangrijke energithema's. Zijn er al **resultaten**? Of meer voorzichtig geformuleerd: hoe verloopt het **proces**?

Energieplatforms van start Van denken naar doen

“Ik noem het een leercurve”, zegt Frits Hermans, ondernemer en voorzitter van het platform Duurzame Mobiliteit. Hij doelt daarmee op de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven. Die is immers niet altijd vanzelfsprekend. “Het vergt een nieuwe manier van werken en denken. Maar de start van het platform is goed. Beide partijen zijn overtuigd van de noodzaak van veranderingen.”

Zo werkt het platform aan de verbetering van de luchtkwaliteit in ons land. Sinds de start in mei dit jaar, sloot het platform overeenkomsten met een aantal verschillende autoleasemaatschappijen. De inzet: schoner en efficiënter rijden. Het platform richt zich daarnaast ook direct op de eindgebruikers. Hermans: “We zijn in gesprek met een aantal kleine lokale en regionale overleggroepen. Op die manier komen we dichterbij de burger te staan.”

Vertrouwen

Bij het platform Ketenefficiency zijn een aantal grote spelers betrokken, zoals Shell. Leidt dat sneller tot concrete resultaten? “De belangen zijn soms tegengesteld,” reageert voorzitter Jan Dopper, voormalig lid van de Raad van Bestuur van DSM. “We moeten coalities vormen en contracten opstellen. Dat kost flink wat energie. Veel partijen hebben nog nooit eerder met elkaar te maken gehad. Ze moeten nog aan elkaar wennen. Dat geldt zowel voor de grote als de kleine spelers. En zowel voor de overheid als het bedrijfsleven.”

De inspanningen hebben geleid tot enkele concrete afspraken. Zo gaat Shell CO₂ leveren voor de verwarming van tuinbouwkassen. En de restwarmte van verschillende Rotterdamse fabrieken wordt straks gebruikt voor de verwarming van huizen in Spijkenisse. Dopper spreekt dan ook van een hoopvolle start.

Omslag

Ondernemer Paul Hamm is een stuk duidelijker. Hij windt er geen doekjes om: “De overheid moet meer **doen!**” De voorzitter van het platform Groene Grondstoffen vindt dat de overheid te veel **denkt**. “We moeten de omslag maken van **denken** naar **doen**. De overheid verzamelt veel kennis, maar doet daar weinig mee.” Dat moet volgens hem snel veranderen, want het grondstoffengebruik is nog verre van duurzaam.

Hamm: “We moeten nog flinke stappen zetten. De hele economie moet ervan doordrongen raken dat het gebruik van groene grondstoffen onontkoombaar is.” Hij verwacht dat in 2030 minimaal 30% van onze grondstoffen **biobased** is. Maar dat gaat niet vanzelf. “We zijn té zeer gewend geraakt aan de beschikbaarheid van olie. De knop moet om. Het wordt hoog tijd voor een trendbreuk!”

Voor meer informatie:
www.senternovem.nl/energietransitie.

Bodemenergie!

Luchtwassers moeten de ammoniakuitstoot beperken. LNV en VROM staken veel geld in de ontwikkeling van deze techniek. Het gebruik valt echter nog tegen. Pluimveehouders vinden het energieverbruik te hoog. Het nieuwe *Terra Sea*-concept biedt een oplossing: gebruik maken van de bodemtemperatuur.

“Het energieverbruik is met tweederde gedaald,” zegt Eric van Zeeland. Samen met zijn ouders heeft hij een vleeskuikenbedrijf in het Brabantse Gemert. Na een recente uitbreiding van 30.000 dieren biedt het bedrijf nu plaats aan 100.000 dieren. Van Zeeland dacht lang na over de klimaatbeheersing. Een traditionele stal met chemische luchtwater voldeed niet. “Hogere energiekosten, kosten van het zuur en afzet van spuiwater.”

Bodemwisselaar

Van Zeeland nodigde het bedrijf Inno+ uit om mee te denken over een oplossing. Samen met deze specialist op het gebied van klimaatbeheersing kwam hij uiteindelijk tot een nieuwe techniek: *Terra Sea*, een geïntegreerd klimaatsysteem mét luchtreiniging. Het maakt gebruik van de bodemtemperatuur voor verwarming en koeling. Op 4,5 meter onder de grond is deze namelijk het hele jaar door 11 tot 12 graden Celsius. Via een bodemwisselaar wordt de bodemenergie gebruikt om de lucht in de stal af te koelen of op te warmen. Datzelfde geldt voor de warmte van de uitgaande stallucht en die van de vloer.

“We hoeven nauwelijks warmtepompen te gebruiken,” licht Van Zeeland toe. “Alleen bij hoge temperaturen in de zomer moeten we extra koelen. En bij de eendagskuikens in de beginperiode extra verwarmen.” Het energieverbruik is dus een stuk lager, ook omdat hij door dit systeem slechts een relatief kleine luchtwater nodig heeft. Hij voldoet met het nieuwe systeem ruimschoots aan de wetgeving. Er wordt per kuiken maximaal 2,5 m³ per uur geventileerd. Dit is maar 1/3 van een traditionele stal.

Dierenwelzijn

Het totale klimaatsysteem kostte circa € 110.000,- inclusief de luchtwater. Dat is aanzienlijk meer dan een chemische luchtwater. Van Zeeland: “Deze investering verdient zichzelf terug binnen drie tot vier jaar. Juist vanwege het lage energieverbruik. Bijkomende voordelen zijn de hogere groei van de kuikens plus een lagere voederconversie. Bovendien is het aantal ziektes afgenomen en het dierenwelzijn verbeterd.”

De pluimveehouder hoort veel collega’s klagen over het hoge energieverbruik van de chemische luchtwassers. De productiekosten blijven daardoor stijgen. “Terra Sea is wat mij betreft dé oplossing. Mijn advies aan de overheid is dan ook: stimuleer dit systeem. Daarmee voorkom je dat ondernemers de energiekosten proberen te drukken ten koste van het dierenwelzijn.”

Voor meer informatie: www.inno-plus.nl. ■

Innovatie betekent nieuwe wegen zoeken, vertrouwde structuren los durven laten. Dat vraagt iets van de ambtenaren. Ze moeten vindingrijk zijn, zelfstandig keuzes maken, verantwoordelijkheid nemen en lef tonen. Kortom, ondernemerschap laten zien. Deze rubriek gaat op zoek naar de ondernemende ambtenaar.
Aflevering 4: Edith Engelen (36), secretaris Platform Groene Grondstoffen.

“Samen op de gang”

“Een open houding naar de markt. Dat is misschien wel het belangrijkste kenmerk van de energietransitie. De buitenwacht bepaalt voor een groot deel onze agenda. Niet voor niks zijn alle voorzitters van de vier energieplatforms afkomstig uit het bedrijfsleven. Zij vertegenwoordigen een ander, fris geluid en - misschien nog belangrijker - zij hebben toegang tot belangrijke spelers. Visionaire mensen die wij als overheid niet zo één, twee, drie om de tafel krijgen.

Maar daar heb je aan de andere kant ook visionaire ambtenaren voor nodig. Ambtenaren die de ontwikkeling van nieuw beleid ook buiten de deur durven leggen. Mensen die niet op de rem gaan staan, maar juist het innovatieproces bemesten - met kennis en met praktische ondersteuning. Gelukkig was het voor het Platform Groene Grondstoffen niet moeilijk die mensen te vinden. Ondernemende ambtenaren die bovendien afkomstig zijn van verschillende ministeries.

De nieuwe trend

Dat laatste is volgens mij essentieel: interdepartementale samenwerking. Er is een interdepartementale Programmadiirectie Energietransitie gevormd uit ambtenaren van EZ, LNV, VROM, V&W, BuZa en Financiën. We doorbreken daarmee de hokjesgeest.

De markt waardeert dat enorm. We kunnen zo vlot schakelen en verzanden niet in een bureaucratische rompslomp. Volgens mij is deze vorm van samenwerking dé nieuwe trend binnen overheidsland. Ministeries die gezamenlijk optrekken. Ministeries die samen op de gang zitten.

Een EZ-ambtenaar kan dan zo bij een LNV'er binnenlopen. As je elkaar in de ogen kunt kijken, verlopen samenwerkingsprocessen veel soepeler. Bij ons werkt dat goed. Ik merk ook dat de verschillende bloedgroepen niet ten koste van de ander willen scoren. Dat zie je nog wel eens binnen de overheid. We pakken de klus echt gezamenlijk op. Lukt dat de overheid op grote schaal, dan zet je een geweldige stap vooruit.

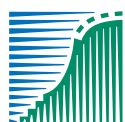
Natuurlijk lopen we ook tegen belemmeringen aan. Dat kan ook niet anders. Door onze nieuwe manier van werken sta je als ambtenaar met één been in de ambtelijke organisatie en met één been in de markt. Dat leidt wel eens tot een spanningsveld. Hoe ver kun je bijvoorbeeld gaan met het ontwikkelen van nieuw instrumentarium? Denk aan een zogenaamd **revolving fund**; een soort risicogarantiefonds waarbij de overheid kapitaal investeert. De Brusselse regelgeving maakt dit moeilijk. Maar we onderzoeken de mogelijkheden!”

Toezending, opmerkingen of vragen

Dit is een nieuwsbrief van het ministerie van LNV. U kunt zich op deze nieuwsbrief abonneren door uw naam, functie, organisatie(-onderdeel), e-mail adres en postadres door te geven aan de Service Unit Innovatie: C.J.A.van.Zundert@minlnv.nl. Ook voor vragen of opmerkingen over deze nieuwsbrief kunt u dit e-mailadres gebruiken. Of bel naar de Service Unit Innovatie tel. 070 - 378 48 47. Voor alle overige innovatievragen: innovatieunit@minlnv.nl.

Archief op Internet

U kunt oudere nummers van deze nieuwsbrief lezen op de website van het Ministerie van LNV: www.minlnv.nl (rubriek publicaties/periodieken).

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Colofon

Hoofdredactie:
Paul Thewissen, LNV
Productie en realisatie:
Communicatiebureau Textuur, Tilburg
Vormgeving:
Jaywalkers, Tilburg
Drukwerk:
Drukkerij Groels BV
Redactie-adres:
Nieuwsbrief Ondernemen in innovatie
T.a.v. Corrie van Zundert (coördinatie)
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag
Tel. 070 - 378 48 47